

<http://kefad.ahievran.edu.tr>

Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi

ISSN: 2147 - 1037

Yaratıcı Drama Yönteminin Öğretmen Adaylarının İletişim Becerilerine Etkisi

Özge Aydın Şengül
Fulya Topçuoğlu Ünal

DOI:10.29299/kefad.2018.19.02.001

Makale Bilgileri

Yükleme:18/04/2017 Düzeltme:22/02/2018 Kabul:30/03/2018

Özet

Bu araştırmada, yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının iletişim becerilerine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Deneysel bir çalışma olarak tasarlanan araştırmada zayıf deneysel desenlerden “tek grup öntest-sontest desen” kullanılmıştır. Araştırmanın verileri “İletişim Becerileri Ölçeği” ile toplanmıştır. Çalışma grubu 2015-2016 öğretim yılı bahar dönemi, Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı 2. sınıfta öğrenim gören ve Etkili İletişim dersini alan 47 öğretmen adayından oluşmaktadır. Araştırma sürecinde, yaratıcı drama yönteminin aşamalarının dikkate alındığı 13 haftalık ders planları hazırlanarak uygulanmıştır. Verilerin toplanmasında ölçek ön-test son-test olarak gruba uygulanmış, analizinde ise bağımlı gruplar t-testi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının iletişim ilkeleri ve temel beceriler, kendini ifade etme, etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim, iletişim kurmaya isteklilik alt boyutlarıyla birlikte iletişim becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara dayalı olarak, gelecekte, öğretmen adaylarının iletişim becerilerine yaratıcı drama yönteminin etkisinin belirlenmesinde gözlem ve görüşmelerin yapıldığı araştırmalar tasarlanması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı drama, Drama, İletişim, İletişim becerisi, Öğretmen adayı

Sorumlu Yazar: Fulya Topçuoğlu Ünal, Doç. Dr., Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye, fulyatopcuoglu@gmail.com

.ORCID ID: 0000-0003-3981-9841

Özge Aydın Şengül, Doç. Dr., Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye, ozgeaydin@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-4747-0846

Giriş

Sosyal bir varlık olan bireyin iletişim olmadan, toplumda var olması ve kimlik kazanması kolay değildir. Toplumsal gelişimde bireyin, bireysel başarıları ve topluma olan katkısı önemlidir. Toplumsal yapının temelini sağlam ve sağlıklı atmak için de etkili iletişim kuran bireylere ihtiyaç vardır.

Etkili iletişim bireyin konuşma becerisini doğru kullanması ve konuşmaya yönelik öz yeterlik algısıyla yakından ilgilidir. Etkili ve güzel konuşmanın dolayısıyla etkili iletişimin temelinde doğru konuşma vardır. Etkili bir iletişim becerisine sahip olabilmek için; konuşma becerisinin nitelikli olması gerekmektedir. Bunun için de becerinin sürekliliğini sağlamak yani iletişim kurabilme alışkanlığı edindirmek gereklidir (Topçuoğlu Ünal ve Özden, 2012, s.5).

Konuşma, etkili iletişimi sağlamanın en önemli yoludur. Kişi duygularını, düşüncelerini konuşmayla ortaya koyabilir. Birbirlerini anlayamayan ve etkili iletişim kuramayan bireyler toplum içinde genellikle sorun yaşarlar. Konuşma becerisi ne kadar erken kazandırılırsa, etkili iletişim becerisine sahip bireyler yetiştirmek de o kadar çabuk mümkün hâle gelir. Konuşma becerisinin geliştirilmesi için de dramatisasyon tekniği önemli bir rol oynar(Uçgun, 2007, s.65).

Sözcük olarak Yunanca “dran”dan türetilmiş olup Eski Yunan’da “yaşamak” anlamına gelen drama, Türk Dil Kurumu’da (2005, s.572) göre “Dram” olarak yer almakta ve “1. Sahnede oynanmak için yazılmış oyun. 2. Acıklı, üzüntülü olayları, bazen güldürücü yönlerini de katarak konu alan sahne oyunu veya televizyon filmi.” olarak tanımlanmaktadır. “Drama, bir eylemin, bir olayın, bir duygunun, çeşitli rollerin, bir kavramın ya da öykünün, hatta şiirin, canlı ya da cansız varlıkların, sözel ve sözsüz, kendiliğinden davranışlarla, taklit yoluyla temsili olarak ifade edilmesi, canlandırılmasıdır” (Önder, 2007, s.37).

Drama öğrenme sürecinde öğreneni merkeze alarak bilgi yerine beceri ve yerleşik alışkanlıklar kazandırmada etkili olan öğretim yöntemlerinden biridir. Drama, öğrencinin kendi kendine problem çözmesine yardımcı olur. İletişim kurma yeteneğini geliştirir. Özgüven artırıcı özelliği de olan drama, ifadeyi güçlendirmede de kullanılabilir. Drama, duygu ve düşüncelerin sözlü-sözsüz olarak ifade edilmeye çalışıldığı bir yaşam deneyimini öğrenme ortamlarına kazandırır.

Bilişsel, duyuşsal ve devinişsel hedeflere ulaşmayı kolaylaştırdığı için drama sıklıkla başvurulan yöntemlerdendir. Drama sağladığı öğretim fırsatlarıyla aktif öğrenmeyi gerçekleştirmeyi mümkün kılar. Landy’e (1982) göre Dramayla dikkat, konsantrasyon, sınıflandırma, karşılaştırma, yorum yapma ve problem çözme gibi çoğu üst düzey beceriler öğrenilebilir.

Yaratıcı drama etkinliklerine öğretimde yer vermek öğrencilere öz güven kazandırdığı gibi öğrencilerin konuşma becerilerine de olumlu etki etmektedir. Drama etkinlikleri belirli aşamalarda gerçekleştirilir. Bu aşamalar hazırlık-ısınma, esas çalışma-canlandırma ve tartışma-değerlendirmedir (Kurudayıoğlu ve Özdem, 2015, s.27-28; MEB, 2014, s.20-25).

Hazırlık ve ısınma aşamasında tanışma, kaynaştırma ve konsantrasyon için yapılan bu aşama müzik ya da ritim eşliğinde koşma, yürüme, zıplama, ritim tutma gibi çalışmalarla yapılabilir. Bu aşamada amaç, bireylerin kendilerini ifade etmeye hazır hale gelmesini, iletişim kurmasını ve birbirleriyle kaynaşmalarını sağlamaktır.

Canlandırma yani esas çalışma aşamasında çalışma grubunun özelliklerine göre seçilen etkinlik gerçekleştirilir. Rol oynama, doğaçlama, pandomim kullanılabilir.

Tartışma ve değerlendirme aşamasından önce rahatlamaları sağlanmalıdır. Sonrasında ise drama etkinliği süresince öğrencilere neler hissettikleri sorularak öğrencilerin kendi davranışları hakkında bilinçlenmeleri ve diğerlerinin davranışları üzerinde düşünerek empati geliştirmeleri sağlanır.

Öğrenci ev, okul ve toplumdan meydana gelen alanda daha çok vakit geçirmekte ve iletişim kurmaktadır. Bunların içinden okul dikkate alındığında öğrenci kendini geliştirmek için öğretmenini model olarak almaktadır. Bu açıdan düşünüldüğünde öğretmenin etkili bir şekilde iletişim kurabilmesi, konuşabilmesi öğrenciye önemli bir örnek teşkil edecektir (Backlund, 1985).

Öğretimde önemli olan öğrenciyi edilgen bir dinleyici durumundan kurtarabilmek, onu duyu organları ile harekete geçirebilmek, konuları canlandırarak yaşanır duruma getirebilmek olduğuna göre drama etkinlikleri, bu süreçte uygun bir seçenek olarak görülebilir. Böylelikle “öğrenci öğrenme sürecinde etkin durumdadır, bizzat kendi yaptığıyla öğrenirken bir yandan da duyu organlarını harekete geçirmekte, olay ya da durumları yaşamaktadır” (Üstündağ, 1988, s.59; Köklü, 2003, s.88).

Ayrıca San'a (1990) göre, yaratıcı dramadaki öğrenme bir tür yeniden yapılanmadır. Öğrencilerin, çocuk ya da genç öğrendiklerini, bilgilerini yeni bir bakış açısından değerlendirmesidir. Kazanılmış kavramların irdelenmesi, bu kavramlara yeni anlamlar yüklenmesi söz konusudur. Bu sebeple deneyim ve yaşantılar yeniden gözden geçirilir. Tüm bu süreçler doğal bir öğrenmeyi gerektirir. Öğrenme sürecine çocuğun etkin olarak katılması için duygularını, düşlem gücünü, imgeleme yetisini, imgesel düşünmeyi ve hatta düşlerini de devreye sokabilmesi gerekir. Yaratıcı drama çalışmaları bu yeti ve değerlerin öğrenme süreçlerine katılmasını sağlamaktadır.

Literatür incelendiğinde yaratıcı drama ile ilgili çalışmalar eğitimde yaratıcı drama adıyla (San, 1990; Öztürk, 2001; MEB, 2014) yer almakla birlikte sonrasında özelleştirilmiş ve çalışma

grubumuzu da içeren Türkçe öğretiminde drama ve drama yönteminin gerekliliği ile Türkçe öğretmenlerinin yaratıcı drama yöntemini kullanımları üzerine çalışmalarla (Kurudayıoğlu ve Özdem, 2015; Maden, 2010; Eyüp ve Kırbaşoğlu Kılıç, 2013) alandaki yerini almıştır. Bu çalışmalar da dramanın önemini vurgulamada çalışmamızın önemi noktasında yol gösterici olmaktadır.

Bütün bu nedenlerden dolayı öğretmen adaylarının etkili iletişim ve yaratıcı dramadaki farkındalıklarının belirlenmesi bir ihtiyaç olarak değerlendirilebilir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Etkili iletişim dersinde yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının iletişim becerilerine etkisinin belirlenmeye çalışıldığı bu araştırma deneysel bir çalışma olarak tasarlanmıştır. “Deneysel desenlerde temel amaç değişkenler arasında oluşturulan neden-sonuç ilişkisini test etmektir” (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009, s.187). Araştırmada zayıf deneysel desenlerden “tek grup öntest-sontest desen” kullanılmıştır. Bu desende deneysel işlemin etkisi tek bir grup üzerinde yapılan çalışmayla test edilir. Deneklerin bağımlı değişkene ilişkin ölçümleri uygulama öncesinde öntest sonrasında sontest olarak aynı denekler ve aynı ölçme araçları kullanılarak elde edilir. (Büyüköztürk ve diğerleri., 2009, s.192).

Çalışma Grubu

Çalışma grubu 2015-2016 öğretim yılı güz döneminde, Dumlupınar Üniversitesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı 3. Sınıf Etkili İletişim dersini alan 47 öğretmen adayından oluşmaktadır.

Veri Toplama Süreci

Veriler Korkut Owen ve Bugay (2014) tarafından geliştirilen “İletişim Becerileri Ölçeği” ile toplanmıştır. Ölçek toplam 4 faktör 25 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin KMO değeri (.84) ve Barlett Küresellik Testi ise [$\chi^2= 12227.031$; $p<0.1$] bulunmuş ve ölçeğe açılımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Ölçeğin faktörleri ve ilgili maddelerine ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Tablo 1. İletişim becerileri ölçeği'nin faktör ve maddeleri

Faktörler	Maddeler	Güvenirlilik
İletişim İlkeleri ve Temel Beceriler	1,3,6,13,15,16,21,23,24,25	73
Kendini İfade Etme	2,5,17,20	76
Etkin Dinleme ve Sözel Olmayan İletişim	10,11,12,18,19, 22	70
İletişim Kurmaya İsteklilik	4,7,8, 9, 14	75

Ölçeğin iç tutarlılık güvenirliği için belirlenen Cronbach alfa katsayısı .88 olarak bulunmuştur. Bu araştırma kapsamında toplanan verilerden elde edilen ölçeğin güvenirlik katsayısı .86 olarak bulunmuştur.

Ders planının hazırlanmasında Adıgüzel (2014) tarafından belirtilen etkinlik çeşitlerinden ve araştırmacıların deneyimlerinden yararlanılmıştır. Hazırlanan ders planı aşağıda açıklanmıştır. Yaratıcı drama ders planlarının hazırlanmasında ısınma-hazırlık aşaması, canlandırma aşaması ve değerlendirme aşaması olmak üzere 3 aşama dikkate alınmıştır. Uygulama süresince kullanılan haftalık ders planlarına aşağıda yer verilmiştir.

1.Hafta: Öncelikle öğrencilere ön-test ve beklenti formu dağıtılmıştır.

2.Hafta: Isınma- hazırlık aşamasında ilk olarak öğrencilerin kendi özelliklerini belirtmeleri ve bu özellikleri kâğıda çizmeleri istenerek birbirlerini tanımalarını sağlayacak etkinlik düzenlenmiştir. İkinci olarak ev sahibi- kiracı oyunu oynatılarak öğrencilerin ısınmaları sağlanmıştır. Canlandırma aşamasında ikili eşler olunarak apartman kurallarına ilişkin yönergelerin verildiği bir canlandırma yapımları istenmiştir. Değerlendirme aşamasında süreçle ilgili bir mektup yazmaları ve süreci değerlendirmeleri istenmiştir.

3.Hafta: Isınma- hazırlık aşamasında öğrencilerin istedikleri herhangi bir nesne, durum ya da eylemi seçerek -mış gibi davranmaları istenmiştir. Sonrasında ise yağ satarım bal satarım etkinliği yapılmıştır. Canlandırma aşamasında grupların verilen yönergelere uygun olarak fotoğraf kareleri oluşturmaları, yorumlamaları ve canlandırmaları istenmiştir. Öğrencilerin getirdikleri fotoğraflar doğrultusunda grup sayısına göre karma bir kompozisyon oluşturup canlandırmalar yapımları istenmiştir. Değerlendirme aşamasında öğrencilere yapışkanlı kâğıtlar verilerek süreci anlatan birer slogan oluşturmaları ve ortamın farklı yerlerine yapıştırılmaları istenmiş en iyi slogan seçilmiştir.

4.Hafta: Isınma- hazırlık aşamasında ebe ve diğerleri arasında “Davul zurna 1 2 3” tekerlemesiyle oynanan oyunla ısınma yaptırılmıştır. Canlandırma aşamasının ilk bölümünde öğrencilerin belirledikleri rol ve statülerle ben kimim 1 etkinliği, ikinci bölümünde ise öğrencilere verilen rol kartları ile ben kimim 2 etkinliğiyle canlandırmalar yaptırılmıştır. Değerlendirme aşamasında süreçle ilgili gazete manşeti hazırlama etkinliği yaptırılmıştır.

5.Hafta: Isınma- hazırlık aşamasında kelimelerin karışık olarak verildiği ve yarışma şeklinde oynanan cümle tamamlama etkinliği yaptırılmıştır. Canlandırma aşamasının ilk bölümünde Adıgüzel’den (2014) rol kartları verilerek öğrencilerden canlandırmalar yapımları istenmiştir. İkinci bölümünde ise altı şapkalı düşünme tekniğine uygun olarak renkli kartlar ve durum kartları oluşturulmuştur. Öğrencilerden seçtikleri renk ve duruma bağlı kalarak canlandırmalar yapımları

istenmiştir. Değerlendirme aşamasında öğrencilerin süreçle ilgili düşünceleri alınarak hafta tamamlanmıştır.

6.Hafta: Isınma- hazırlık aşamasında öğrencilerden “üstün güçlerim var” etkinliği ile 8 farklı renkteki karttan birini seçmeleri istenmiştir. Kendisine çıkan güçle ne yapmak istediği sorulup düşünceleri alınmıştır. Canlandırma aşamasında öğrencilerden ilk olarak “Alfabe turu” Adıgüzel (2014) etkinliğiyle harfleri kullanarak doğaçlamalar yapmaları istenmiştir. İkinci olarak ise kâğıtlara mekân, zaman, durum-eylem ve kişi özelliklerine uygun kelimeler yazmaları istenmiştir. Karışık olarak seçilen kâğıtlarla ilgili canlandırmalar yapılmıştır. Değerlendirme aşamasında öğrencilerden yapılan etkinliklerin değerlendirilmesi istenmiştir.

7.Hafta: Isınma- hazırlık aşamasında “sandalye kapma” ve “eş kartları bul” oyunları oynanmıştır. Canlandırma aşamasında ilk olarak “rol koridoru” etkinliğiyle partiye gitmek için ailesinden izin almaya çalışan çocuk ve izin vermek istemeyen ebeveyn canlandırılmıştır. İkinci olarak verilen atasözleriyle ilgili canlandırmalar yapmaları istenmiştir. Üçüncü olarak ise öykü, slogan, afiş, broşür, duvar gazetesi ve canlandırma istasyonlarının bulunduğu istasyon tekniği uygulanmıştır. Değerlendirme aşamasında “merak ediyorum...” cümlesini tamamlamaları istenmiştir.

8.Hafta: Isınma- hazırlık aşamasında verilen atasözü ile “kulaktan kulağa” etkinliği yapılmıştır. Canlandırma aşamasında öğrenciler gruplarıyla verilen şiirden yola çıkarak “Dönüşümlü doğaçlama” etkinliğini yapmışlardır. İkinci olarak grup tarafından doğaçlanarak tamamlanmış bir gazete haberinin fragmanının çekilmesi istenmiştir. Değerlendirme aşamasında çekilen fragmanların değerlendirilmesi istenmiştir.

9.Hafta: Isınma- hazırlık aşamasında seçilen şarkıdan yola çıkılarak kanon çalışması yapılmıştır. Devamında öğrencilerden istedikleri farklı 3 hayvanın resmini çizmeleri istenmiştir. Canlandırma aşamasında “bakış açısını çeşitlendirme” etkinliği ile suçlu için yakını, komşusu, arkadaşı, sevgilisi, çocuğu, annesi, gazeteci, avukat ve polis karakterleriyle ilişkilendirerek canlandırmalar yapmaları istenmiştir. Değerlendirme aşamasında giriş aşamasında çizilen hayvanın öyküsünü ya da fablını oluşturmaları istenmiştir.

10.Hafta: Isınma- hazırlık aşamasında “şapkanı kap” etkinliğiyle rakamlara verilen yönergelerle göre hareket etmeleri istenmiştir. Canlandırma aşamasında öğrencilerden ilk bölümde yönergelerle uygun olarak ikili gruplar halinde canlandırmalar yapmaları istenmiştir. İkinci bölümde gruplara ayrılan öğrencilerden verilen yönergelerle göre kendi uydurma dilleri ile doğaçlamalar yapmaları istenmiştir. Değerlendirme aşamasında çember olan öğrencilerden karşılarındaki arkadaşlarını olumlu ve olumsuz yönleriyle değerlendirmeleri istenmiştir.

11.Hafta: Isınma- hazırlık aşamasında “güvendesin” etkinliği ile seçilen sözcünün yönergeleriyle gözleri kapalı olan grubun etraftaki nesnelere değmeden güvenli bir şekilde hareket etmeleri istenmiştir. İkinci olarak ses ve görselle “akım oluşturma” etkinliği yapılmıştır. Üçüncü olarak “ ritme uy” etkinliğiyle verilen ritmi öğrencilerin aynen tekrarlamaları istenmiştir. Canlandırma aşamasında yağmurda trafik kazası durumu verilerek belirlenen “polis, anne, çocuk, genç erkek, orta yaşlı erkek” rollerini canlandırmaları istenmiştir. Diğer öğrencilerin doğaçlama olarak kendi belirledikleri rollerle canlandırmaya dâhil olmaları istenmiştir. Değerlendirme aşamasında 5N1K etkinliği ile genel değerlendirme yapılmaları istenmiştir.

12.Hafta: Öğrencilere son-test ve beklenti formu dağıtılmıştır.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada, yapılan uygulamanın öğretmen adaylarının iletişim becerilerine etkisini incelemek için nicel araştırma yöntemine ait bağımlı grup ortalamaları arası fark istatistiği (t-testi) kullanılmıştır. Büyüköztürk’e (2009) göre bir değişkene ilişkin oluşan grupların bir bağımlı değişkene ait ölçümlerinin (puanlarının) karşılaştırılmasında, gruplar arasında gözlenen farkların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı hipotez testleri kullanılarak test edilir. Bağımlı iki örneklem ortalaması arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını test etmek için bağımlı örneklem t-testi kullanılır. Veriler istatistiksel paket program kullanılarak analiz edilmiş, çıkan sonuçlar betimsel olarak yorumlanmıştır.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde araştırmanın amacı doğrultusunda yaratıcı drama yöntemine dayalı eğitim alan öğretmen adaylarının iletişim ilkeleri ve temel beceriler, kendini ifade etme, etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim, iletişim kurmaya isteklilik alt boyutlarıyla birlikte iletişim becerilerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Tablo 2 de yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının iletişim ilkeleri ve temel beceriler boyutuna ilişkin bağımlı gruplar t-testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 2. Öğretmen adaylarının iletişim becerileri ölçeğinin iletişim ilkeleri ve temel beceriler boyutu ön test-son test puanlarına ilişkin bağımlı gruplar t-testi sonuçları

Değişken	Test	n	X	S	t	sd	p
İletişimin ilkeleri ve temel beceriler	Ön-test	46	4.08	0.49	-2.126	45	.039
	Son-test	46	4.28	0.44			

p<.05

Tablo 2 incelendiğinde, öğretmen adaylarının, ölçeğin iletişimin ilkeleri ve temel beceriler boyutuna ilişkin ön test puan ortalamalarının 4.08, son test puan ortalamalarının ise 4.28 olduğu görülmektedir. Elde edilen bu ortalamalar arasında anlamlı bir fark olup olmadığı bağımlı gruplar t-testi ile test edildiğinde ise $[t(45)=-2.126 \text{ } p<.05]$ öntest ve sontest puanları arasında, son-test

puanlarının lehine anlamlı bir farkın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre yaratıcı dramanın öğretmen adaylarının iletişim ilkeleri ve temel becerilere ilişkin görüşlerinde olumlu etkiler oluşturduğu söylenebilir. Tablo 3'te ölçeğin kendini ifade etme boyutuna ilişkin bağımlı gruplar t-testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 3. Öğretmen adaylarının iletişim becerileri ölçeğinin kendini ifade etme boyutu ön test-son test puanlarına ilişkin bağımlı gruplar t-testi sonuçları

Değişken	Test	n	X	S	t	sd	p
Kendini ifade etme	Ön-test	46	3.99	0.61	-2.662	45	.011
	Son-test	46	4.28	0.46			

p<.05

Tablo 3 incelendiğinde, öğretmen adaylarının, ölçeğin kendini ifade etme becerileri boyutuna ilişkin ön test puan ortalamalarının 3.99, son test puan ortalamalarının ise 4.28 olduğu görülmektedir. Elde edilen bu ortalamalar arasında anlamlı bir fark olup olmadığı bağımlı gruplar t-testi ile test edildiğinde ise [t(45)=-2.662 p<.05] öntest ve sontest puanları arasında, son-test puanlarının lehine anlamlı bir farkın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre yaratıcı dramanın öğretmen adaylarının kendini ifade etme becerilerini geliştirdiği söylenebilir. Tablo 4'te ölçeğin etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim boyutuna ilişkin bağımlı gruplar t-testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4. Öğretmen adaylarının iletişim becerileri ölçeğinin etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim boyutu ön test-son test puanlarına ilişkin bağımlı gruplar t-testi sonuçları

Değişken	Test	n	X	S	t	sd	p
Etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim	Ön-test	46	3.94	0.49	-3.308	45	.002
	Son-test	46	4.25	0.38			

p<.05

Tablo 4 incelendiğinde, öğretmen adaylarının, ölçeğin etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim boyutuna ilişkin ön test puan ortalamalarının 3.94, son test puan ortalamalarının ise 4.25 olduğu görülmektedir. Elde edilen bu ortalamalar arasında anlamlı bir fark olup olmadığı bağımlı gruplar t-testi ile test edildiğinde ise [t(45)=-3.308 p<.05] öntest ve sontest puanları arasında, son-test puanlarının lehine anlamlı bir farkın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre yaratıcı dramanın öğretmen adaylarının etkili dinleme ve sözel olmayan iletişim kurma becerilerini geliştirdiği söylenebilir. Tablo 5'te ölçeğin iletişim kurmaya isteklilik boyutuna ilişkin bağımlı gruplar t-testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 5. Öğretmen adaylarının iletişim becerileri ölçeğinin iletişim kurmaya isteklilik boyutu ön test-son test puanlarına ilişkin bağımlı gruplar t-testi sonuçları

Değişken	Test	n	X	S	t	sd	p
İletişim kurmaya isteklilik	Ön-test	46	3.85	0.51	-	45	.005
	Son-test	46	4.13	0.49	2.949		

p<.05

Tablo 5 incelendiğinde, öğretmen adaylarının, ölçeğin iletişim kurmaya isteklilik boyutuna ilişkin ön test puan ortalamalarının 3.85, son test puan ortalamalarının ise 4.13 olduğu görülmektedir. Elde edilen bu ortalamalar arasında anlamlı bir fark olup olmadığı bağımlı gruplar t-testi ile test edildiğinde ise $[t(45)=-2.949 \text{ } p<.05]$ öntest ve sontest puanları arasında, son-test puanlarının lehine anlamlı bir farkın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre yaratıcı dramanın öğretmen adaylarının iletişim kurmaya istekliliğini arttırdığı söylenebilir. Tablo 6’da yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının iletişim becerilerine ilişkin bağımlı gruplar t-testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 6. Öğretmen adaylarının iletişim becerileri ölçeği ön test-son test puanlarına ilişkin bağımlı gruplar t-testi sonuçları

Değişken	Test	n	X	S	t	sd	p
İletişim becerisi	Ön-test	46	3.99	0.38	-3.656	45	.001
	Son-test	46	4.24	0.33			

$p<.05$

Tablo 6 incelendiğinde, öğretmen adaylarının, ölçeğin tamamına ilişkin ön test puan ortalamalarının 3.99, son test puan ortalamalarının ise 4.24 olduğu görülmektedir. Elde edilen bu ortalamalar arasında anlamlı bir fark olup olmadığı bağımlı gruplar t-testi ile test edildiğinde ise $[t(45)=-3.656 \text{ } p<.05]$ öntest ve sontest puanları arasında, son-test puanlarının lehine anlamlı bir farkın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre yaratıcı dramanın öğretmen adaylarının iletişim becerilerini geliştirdiği söylenebilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının iletişim becerilerine etkisinin incelendiği bu araştırmada, yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının iletişim becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. İletişim, yaratıcı dramanın amaçlarına ulaşmada bir önemli bir araçtır. Ayrıca iletişim, yaratıcı dramanın kapsamında, amaçlarında, yöntemlerinde ve boyutlarında yer alan bir kavram olmakla birlikte, katılımcılar için oldukça önemlidir. Yaratıcı drama çalışmaları iletişim kurallarına da dayanır. Yaratıcı drama çalışmalarında bireyin çeşitli amaçlar için kendisiyle, karşısındakiyle ve grupla iletişime girmesi gerekir. Aynı zamanda iletişim, yaratıcı drama çalışmalarında katılımcılara kazandırılması gereken önemli bir beceridir (Adıgüzel, 2014). Buna göre, yaratıcı drama ve iletişim becerilerinin ilişkisi düşünüldüğünde, yapılan araştırmada öğretmen adaylarının iletişim becerilerinin olumlu yönde etkilenmesi beklendik bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Yapılan araştırmanın bulgularına paralel olarak, yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının iletişim becerilerine etkisinin incelendiği başka araştırmalarda da yaratıcı dramanın iletişim becerilerini olumlu yönde etkilediği görülmüştür (Afacan ve Turan 2012; Arslan, Erbay ve Saygın, 2010; Kılıçaslan Binici, 2013; Orta, 2009). İlgili Alan yazında da belirtildiği gibi, yaratıcı dramanın öğretmen adaylarının iletişim becerilerinin gelişmesinde etkili bir yöntem olduğu

sonucuna dayanarak, öğretmen adaylarına yönelik bu araştırma kapsamında hazırlanan yaratıcı dramaya dayalı etkinliklerin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yaratıcı dramanın çeşitli becerilerle ilişkilerinin araştırıldığı çalışmalarda (Afacan ve Turan, 2012; Arslan, Erbay ve Saygın, 2010; Aslan, 2008; Çiftçi ve Altınova, 2012; Görgülü, 2009; Kara, 2009; Kara ve Çam, 2007; Kılıçaslan Binici, 2013; Orta, 2009; Önalın Akfırat, 2006; Tuğrul, 2006), konuşma becerileri, iletişim becerileri, sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışı, düşünme becerileri, sosyal beceriler ve empati becerisi gibi becerilerin geliştirilmesinde yaratıcı dramanın önemli bir yere sahip olduğu vurgulanmıştır. Yapılan araştırmaların aksine Freeman ve C. Ray Fulton (2003) müzik sınıflarında yaratıcı drama etkinliklerinin kullanılmasının 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerinin gelişmesini etkilemediğini belirtmişlerdir. Ancak yaratıcı dramanın sosyal becerilerin geliştirilmesinde önemli olduğunu ifade eden araştırmalardan yola çıkarak bu sonuçlarını araştırmının öğrencilerin zaten fiziksel olarak hareketli ve etkileşim halinde oldukları müzik sınıflarında yapılmasından kaynaklanabileceğini ifade etmişlerdir. Ayrıca yaratıcı drama etkinliklerinin daha uzun sürelerle ve tüm okul ortamında uygulanmasıyla bu becerilerin geliştirilmesine katkı sağlayabileceğini belirtmişlerdir.

Alan yazında yaratıcı drama yönteminin okul öncesi dönemden başlayarak tüm eğitim kademelerinde çeşitli becerilerin geliştirilmesinde etkili olduğu belirtilmektedir. Aslan (2008) "Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi"nin, 6 yaş çocuklarının sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarına etkisini incelemeyi amaçladığı araştırmasında, yaratıcı dramanın çocukların olumlu ve grupla ilişkiler sürdürme davranışlarını geliştirdiğini belirtmiştir. Ayrıca Tuğrul (2006) yine dramanın çocuklarda düşünsel yeteneklerinin geliştirilmesinde çok önemli bir rol oynadığını belirterek, bu dönemde dramanın kullanılmasının önemini vurgulamıştır. Kara (2009) ise Türkçe dersinde konuşma becerisinin geliştirilmesinde alternatif bir yöntem olarak dramanın kullanılabilceğini ifade etmiştir. Orta (2009) yüksek lisans öğrencileri ile yaptığı çalışmanın sonucunda, yaratıcı drama çalışmalarının kişilerarası iletişim sürecinde yararlı işlev gördüğünü, çatışmaların giderilmesi ya da önlenmesi amacı doğrultusunda kullanılabilceğini belirtmiştir. Altınova ve Çiftçi (2013) ve Çiftçi ve Altınova (2012) üniversite öğrencileriyle yaptıkları çalışmalarında; yaratıcı dramanın öğrencilerin kendini ifade etme becerileri, kendine ait farkındalık oluşturma ve kendini tanıma düzeylerini geliştirdiğini belirtmişlerdir. Ayrıca yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin empatik eğilim ve empatik beceri düzeylerini geliştirdiğini belirtmişlerdir. Yapılan araştırmalar değerlendirildiğinde, yaratıcı dramanın okul öncesi dönemden itibaren yükseköğretim dönemine kadar çeşitli becerilerin geliştirilmesinde oldukça etkili bir yöntem olduğu görülmektedir. Buradan hareketle, yaratıcı drama yönteminin kullanımına yönelik farkındalığın artırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Yaratıcı dramanın öğretmen adaylarının çeşitli becerilerinin geliştirilmesine etkisinin araştırıldığı çalışmalar incelendiğinde genellikle olumlu sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Afacan ve Turan (2012) iletişim sorunlarının öğretmen adaylarına öğretilmesinde, yaratıcı drama yönteminin etkili olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, öğretmen adaylarının yaratıcı drama ile kazandıkları tecrübeler sayesinde, hem özel hayatlarında hem de mesleki hayatlarında iletişimin önemini fark ederek; kendilerini ifade etme, duygu ve düşüncelerini anlatma yeteneği kazanabildiklerini vurgulamışlardır. Önalın Akfırat (2006) yaratıcı dramanın sosyal beceri eğitiminde etkili bir yöntem olduğunu belirtmiştir. Kara ve Çam (2007) yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının grupla bir işi yapma ve yürütme becerileri, ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri ile kendini kontrol etme becerilerini kazandırma etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Kılıçaslan Binici (2013) öğretmen adaylarının iletişim becerilerini zihinsel, duygusal ve davranışsal boyutlarıyla inceleyerek yaratıcı drama yönteminin bu boyutlar açısından etkili olduğunu belirtmiştir. Aslan, Erbay ve Saygın (2010) araştırmalarında yaratıcı drama yöntemi ile verilen iletişim becerileri eğitiminin öğretmen adaylarının iletişim becerilerini olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Geleceğin öğretmenleri olarak öğretmen adaylarının etkili iletişim becerilerine sahip olmaları, sınıflarında öğrencileriyle kuracakları iletişimlerine yansımaları açısından değerlendirildiğinde oldukça önemlidir. Gerek sınıf içi öğrenme-öğretme ortamlarında gerekse okul dışı ortamlarda etkili iletişim kurabilen öğretmenlerin mesleklerinde daha başarılı olmaları beklenmektedir. Bu bağlamda, iletişim becerilerinin kazandırılması ve bu becerilerin kullanılmasında yaratıcı drama yöntemi etkili olarak kullanılabilir.

Sonuç olarak, araştırmadan elde edilen bulgular, öğretmen adaylarının iletişim becerilerinin geliştirilmesinde yaratıcı drama yönteminin etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmadan elde edilen bu sonuçlara dayalı olarak, gelecekte, öğretmen adaylarının iletişim becerilerine yaratıcı drama yönteminin etkisinin belirlenmesinde gözlem ve görüşmelerin yapıldığı araştırmalar tasarlanabilir. Öğretmen adaylarının iletişim becerilerinin öğrenme-öğretme ortamlarında sınıfta öğrencileriyle etkileşimlerine yansıtacağı dikkate alındığında, bu konuda yapılacak çalışmaların gözlemlerle desteklenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, hizmet öncesi eğitimde öğretmen adaylarına iletişim becerilerinin kazandırılması doğrultusunda yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı farklı derslere yer verilmesinin etkili olacağı düşünülmektedir. Bu dersler kapsamında iletişim becerilerinin kendini ifade etme, etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim gibi farklı boyutları ele alınarak, bu becerilerin gelişimini destekleyen çeşitli yaratıcı drama etkinlikleri kullanılabilir.

Kaynakça

- Adıgüzel, Ö. (2014). *Eğitimde yaratıcı drama*. Ankara: Pegem Akademi.
- Afacan, Ö. ve Turan, F. (2012). Fen bilgisi öğretmen adaylarının iletişim becerilerine ilişkin algılarının belirlenmesinde yaratıcı drama yönteminin kullanılması. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (33), 211-237.
- Altınova, H. H. ve Çiftçi, E. G. (2013). Yaratıcı dramanın kendini tanıma düzeyine etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi* 8 (15), 28-47.
- Arslan, E., Erbay, F. ve Saygın, Y. (2010). Yaratıcı drama ile bütünleştirilmiş iletişim becerileri eğitiminin çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü öğrencilerinin iletişim becerilerine etkisinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, 1-8.
- Aslan, E. (2008). *Drama temelli sosyal beceri eğitiminin 6 yaş çocuklarının sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarına etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Backlund, P. (1985) *Essential speaking and listening skills for elementary school students*. Communication Education.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem A Akademi.
- Çiftçi, E. G. ve Altınova, H. H. (2012). Sosyal hizmet eğitiminde yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin empati becerisine etkisi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(2), 133-149.
- Eyüp, B. ve Kırbasoğlu Kılıç, L. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının yaratıcı drama yöntemini kullanmaya yönelik öz yeterlik algıları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (11), 799-820.
- Freeman, G. D. ve C. Ray Fulton, K. S. (2003). Effects of creative drama on self-concept, social skills, and problem behavior. *The Journal of Educational Research*, 96 (3), 131-138.
- Görgülü, F. (2009). *Drama destekli kubaşık öğrenme etkinliklerinin okul öncesi 5- 6 yaş çocuklarının iletişim becerilerine etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Kara, Y. ve Çam, F. (2007). Yaratıcı drama yönteminin bazı sosyal becerilerin kazandırılmasına etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 145-155.
- Kılıçaslan Binici, B. (2013). İlköğretim okullarında uygulanan mesleki çalışmalarda yaratıcı drama uygulamasının öğretmenlerin iletişim becerilerine etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi* 8 (15), 104-113.

- Korkut Owen, F. ve Bugay, A. (2014). İletişim becerileri ölçeği'nin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (2), 51- 64.
- Köklü, S. (2003). *Türkçe öğretiminde 7. ve 8. sınıf öğrencilerine dinlediğini anlama davranışının kazandırılmasına dramatisasyonun etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kurudayıoğlu, M. ve Özdem, A. (2015). Türkçe öğretiminde drama. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(4), 26-40.
- Maden, S. (2010). Türkçe öğretiminde drama yönteminin gerekliliği, *TÜBAR*, 27, 503-519.
- MEB. (2014). *Yaratıcı drama*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Orta, A. Z. (2009). *Etkili iletişim sürecinde kişilerarası iletişim becerileri ve yaratıcı drama uygulama örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Önalın Akfırat, F. (2006). Sosyal yeterlilik, sosyal beceri ve yaratıcı drama. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1), 39-58.
- Önder, A. (2007). *Yaşayarak öğrenme için yaratıcı drama*. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Öztürk, A. (2001). Eğitim-öğretimde yeni bir yaklaşım: yaratıcı drama, *Kurgu Dergisi*, 18, 251-259.
- Robert J. Landy (1982) *Handbook of educational drama and theatre*. London: Greenwood Press.
- San, İ. (1990). Eğitimde yaratıcı drama. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 23 (2), 573-583.
- TDK (2005) *Büyük Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Topçuoğlu Ünal, F. ve Özden M. (2012). *Diksiyon ve konuşma eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tuğrul, B. (2006). Okul öncesi dönemde düşünme becerilerinin gelişmesinde yaratıcı bir süreç olarak drama. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(2), 99-110.
- Uçgun, D. (2007). Konuşma eğitimini etkileyen faktörler, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22 (1), 59-67.
- Üstündağ, T. (2009). *Yaratıcı drama öğretmenin günlüğü*. Ankara: Pegem A Akademi.